

KRISPLAN

för grundskolorna och gymnasiet i
Korsholm

**KORSHOLM
MUSTASAARI**

Viktiga telefonnummer

Allmänt nödnummer	POLIS/AMBULANS/BRANDKÅR	112
Kommunens växel		06 327 7111
HVC akuten		06 327 7528
Kommunens krisgrupp		044 727 7333
Korsholms församling (SVE)		040 0415008
Kvevlax församling		06 3462300
Solf församling		06 3440026
Replot församling		06 3520005
Mustasaaren seurakunta (FI)		06 322 6700
Valo kristelefon (FI)	24/7	09 25250111
Valo kristelefon (SVE)	må, on kl. 16-20, ti, to och fr kl.9-13	09-2525 0112
Giftinformationscentralen		0800 147 111
Bildningsdirektören		050 5994673
Skolans krisgrupp	Vid kriser frigör gruppens medlemmar utrymme i sina kalendrar så att de kan vara närvarande/tillgängliga under det akuta skedet.	
Rektor		
Skolkurator		
Skolhälsovårdare		
Skolpsykolog		
Representant från förskolan (om de finns i samma enhet)		
Berörd klasslärare/gruppleddare		

OBS alla ska finnas sparade med titel i skolans telefon.

Korsholms kommun
 Bildningsväsendet
 Centrumvägen 4
 65610 Korsholm
 Utarbetad av Kallio, Sjölund, Wallsten, Örn
 Godkänd av BIN 10/2019
 Stygruppen för elevhälsan 11/2019
 Uppdaterad 2/2021

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	5
1.1	Krislådans innehåll.....	5
2	Innan krisen händer.....	6
3	Allmänna kriser och katastrofer i Finland och världen.....	6
3.1	Tänk på i skolan?	6
4	Praktiska åtgärder vid kris	7
4.1	Tänkvärt vid planering av information på enheten.....	7
4.2	Tänkvärt vid planering av information i klassen.....	7
5	Krisens naturliga faser	8
5.1	Chockfas "Det kan inte vara sant"	8
5.2	Reaktionsfas "Vad hände"	8
5.3	Bearbetningsfasen "Hur kommer jag vidare?"	8
5.4	Nyorienteringsfasen "Livet fortsätter"	8
5.5	Sorgreaktionerna varierar mellan individer och ålder	9
6	Debriefing/Samling med vänner/grupp	9
6.1	Faktafasen	10
6.2	Tankar-reaktionsfasen	10
6.3	Informationsfasen	10
6.4	Avslutningsfasen.....	10
7	Traumamedveten omsorg.....	10
7.1	Checklista och ansvarsfördelning bland personalen	12
8	Krisgruppens åtgärdsplan.....	13
9	Olika typer av kriser.....	14
9.1	Olyckor i samband med skoltransport (mindre)	14
9.2	Elev som är svårt sjuk	14
9.3	En elev avlider hastigt eller blir svårt skadad	14
9.4	Storolyckor.....	15
9.5	Elev som mister nära anhörig.....	15
9.6	Själv mord.....	16
9.7	Hot om självmord	17
9.8	Själv mordsförsök i skolan	17
9.9	Självskadebeteende.....	17
9.10	Drogpåverkad elev.....	18
9.11	En elev försvinner	18
9.12	En elev möter allvarligt våld eller uppför sig våldsamt	18
9.13	Sexuellt våld och misshandel.....	18
9.14	En personals dödsfall /allvarliga olyckor /själv mord.....	19

9.15	Pandemi/allvarligt smittsjukdomsläge	20
9.16	Elevhälsans tjänster vid distansundervisning	20
10	Hot	20
10.1	Hot om våld i skolan och våldsamma anhöriga	20
10.2	Vapenhot	20
10.3	Bombhot och gisslansituation i skolan	21
11	Inrymning och utrymning	21
12	Mediehantering	22
12.1	10 råd för en bra mediehantering	22
12.2	TV	23
12.3	Pressmeddelande – vad, var, när, vem, hur och varför?	23
13	Modell på meddelanden	24
13.1	Om något tragiskt hänt (i skolan) (Används endast i skolan)	24
13.2	Inbjudan till begravning	24
13.3	Modell på brev till en elev som berörts av en tragisk händelse	24
13.4	När en lärare har dött	25
14	Modell för minnesstund	25

1 Inledning

Kris är en situation där personens tidigare erfarenheter och inlärd tillvägagångssätt inte räcker till för att förstå eller behärska situationen. Krisarbete är att ge fysisk och psykisk första hjälp. Den fysiska första hjälpen syftar till att rädda liv och se till att personen får fortsatt hjälp och vård. Tyngdpunkten ligger på att säkerställa vitalparametrarna. Den psykiska första hjälpen ska lugna ner, ge tröst och reda ut saker i samband med olycks- och farosituationer. Omsorgen gäller hela människan, även hennes mänskliga relationer och känsloliv.

Krisplanen ger anvisningar om hur man skall agera i en krissituation. Den ger också personalen information om varifrån man kan få hjälp. Utan en krisplan kan lärarna och personalen vara lika chockade och förhandlingsförlamade som eleverna. T.ex. en elevs död eller en svår olycka väcker ångest och oro i skolgemenskapen, och hantering av dylika krissituationer förutsätter att det finns en krisplan.

Med hjälp av en krisplan kan skolan vid allvarliga krissituationer vidta omedelbara åtgärder för att hantera situationen. En krisplan hjälper också att bemöta reaktionerna hos elever, personal och föräldrar samt hänvisar till nödvändiga stödåtgärder.

Krisplanen skall hindra psykiska och fysiska men och bevara skolgemenskapens handlingsförmåga i en krissituation. Syftet är också att stöda de vuxnas och barnens återhämtning och stärka skolgemenskapens förmåga att klara svåra situationer.

När en krissituation uppstår i en skola har krisgruppen ansvar för att organisera verksamheten och sätta igång stödåtgärderna samt att skaffa utomstående hjälp vid behov. Möjliga samarbetsparter är bl.a. polis-, brand- och räddningstjänst, socialtjänst, hälsovårdscentral och församlingar. Krisplanen är ett praktiskt verktyg som lever och utvecklas i takt med erfarenheterna; planen blir därför aldrig helt färdig. Kontaktuppgifterna uppdateras med jämna mellanrum och riktlinjerna ändras och förbättras i och med nya erfarenheter.

Med elever avser vi även studeranden, med klasslärare avser vi även klassföreståndare och gruppleddare.

Denna plan utvärderas till en början årligen. Ansvarig kurator sammankallar till mötet. Rektorer ansvarar för implementeringen i skolorna.

1.1 Krislådans innehåll

Krisplanen	
Ljus + ljusstake	tändstickor
CD med stämningsfull musik / lista med passliga låtar	fin duk
kondoleansbok	2 fotoramar
ängel	näsdukar
Filtar (vid chock eller kris)	
2 böcker för olika åldersgrupper	

Ulf Stark: Kan du vissla Johanna, När jag besökte himlen, Min syster är en ängel

Minna Paananen & Erika Dobbartin, Bortom himlen, Eyvind Skeie, Sommarlandet, Ulf Nilsson, Adjö herr Muffin, Doris Stickney, Larver och trollsländor

Anna-Mari Kaskinen, Kerro minulle taivaasta -Kun kuolema koskettaa, Claes-Otto Hammarlund, Kriisikeskustelu

KRISLÅDAN ÄR PLACERAD

2 Innan krisen händer

Det är bra ifall hela personalen går igenom krisplanen en gång per år och samtidigt går man igenom krislådans innehåll och ser till att den är uppdaterad.

Det är varmt rekommenderat att elevvårdsgruppen bjuder in "sin" präst/diakonissa till ett möte. På så sätt har ni ett ansikte på varandra, den dag ni behöver samarbeta. I de flesta skolor idag har vi elever olika trosinriktning. I dagsläget finns ingen församling dit man kan vända sig gällande muslimer. Många hör även till pingstvännerna och Jehovasvittnen.

Det kommer inte att finnas en mall för minnesstunder eller begravningar som kommer att fungera i alla situationer. Diskutera gärna i skolans krisgrupp hur ni hanterar olika situationer och önskemål och kom ihåg att alltid fråga anhöriga om deras åsikt.

3 Allmänna kriser och katastrofer i Finland och världen

Att katastrofer kan inträffa var som helst är ett obehagligt fakta vi får leva med. Det kan alltså inträffa katastrofer i närheten av skolan eller på orten som direkt eller indirekt påverkar eleverna. Förutom lokala olyckor kan t.ex. en storolycka (Jokela och Kauhajoki, bussolyckan i Konginkangas), naturkatastrof (Thailand, jordskred i Norge), krig eller terrorattacker (World Trade Center, Drottninggatan i Stockholm m.m.) orsaka oro hos eleverna och förutsätta att saken behandlas i skolan.

Vid katastrofer följer ofta en samhällslig kris som berör många människor och det leder ofta till så stora konsekvenser att det inverkar på hur hela samhället fungerar. En personlig kris kan bero på mycket annat än de katastrofsituationer vi redan nämnt, vad som utlöser en personlig kris och hur den påverkar oss är individuellt.

En kris innebär en händelse där ens tidigare erfarenheter, kunskap och reaktionssätt inte räcker till för att förstå och psykiskt hantera det som sker. Både stora och små händelser kan alltså leda till en kris för den enskilda eleven. Eftersom barn inte har all fakta, eller erfarenhet om hur man kan handskas med det som sker är det viktigt att det finns möjlighet att prata med någon som har det, någon som kan hjälpa barnet att förstå vad som hänt. Kriser hör också livet till, det är något vi alla, i olika mån, drabbas av. Men allt från våldsamma nyhetsinslag, till kedjebrev kan leda till oro och det är viktigt att man i klasserna diskuterar hur man kan hantera det som sker i samhället.

Elever behöver ofta konkreta tips på vad de själva kan göra så som: prata med en vuxen som de litar på om sin oro, någon som förklarar och kan ge konkreta råd som t.ex. att tvätta händerna för att hålla sig frisk osv. Att ge eleverna redskap att hantera den egna oron är en viktig del i det förebyggande arbetet.

Oberoende om det är frågan om en kris eller katastrof så är därför viktigt att eleverna får utrymme för att prata om det som hänt med någon som kan möta deras tankar och hjälpa dem att skapa ett sammanhang och förståelse för det som skett. Detta för att skapa trygghet och dämpa oro för nya kriser men också för att hindra att trauma uppstår. Trauma innebär nämligen den skada som uppstår efter en chockartad, smärtsam upplevelse som skapat mycket stress och överväldigande känslor som blivit svåra att hantera. Alla svåra händelser behöver inte nödvändigtvis vara trauman eller leda till posttraumatisk stress. Ungefär 75 procent av de människor som råkar ut för en potentiellt traumatisk händelse återhämtar sig på egen hand, även om det ibland kan ta tid.

3.1 Tänk på i skolan?

- Den personal som fått uppgift om trauman meddelar rektorn/vice rektorn.
- Uppgiftens riktighet kontrolleras från allmänna media.
- Personalen och eleverna informeras om händelsen vid behov, diskussion i klassen.
- En olycka nära skolan kan kräva att vissa säkerhetsåtgärder tillgrips.
- Skolan ordnar vid behov eleverna och personalen tillfälle att diskutera saken.

- Vid en allvarlig situation samlas krisgruppen och diskuterar nödvändiga stödåtgärder.
- Skolan kan hedra minnet av offren enligt myndigheternas anvisningar.
- Krisgruppen ser till att eleverna och personalen får hjälp i enlighet med krisgruppens anvisningar.

Beroende på händelsen så kan man iordningsställa ett sorgbord med vit duk, levande ljus, penna och loggbok. De som önskar kan skriva sina namn och/eller hälsning. Rektorn skriver första meningen i boken "Vi i (enhet) tänker på er..." Boken kan sändas till den drabbade skolan. Skolkuratoren eller någon annan finns tillgänglig för samtal de närmaste dagarna. Rektorn informerar i ett brev som sänds till alla hem om vilka åtgärder som vidtagit i skolan.

4 Praktiska åtgärder vid kris

All personal skall vid oväntade händelser vara:

LUGNA-TRYGGA-NÄRVARANDE

Detta skapar en trygghet hos eleverna

4.1 Tänkvärt vid planering av information på enheten

- Vad har hänt och vilka personer inblandade?
- Vad har vårdnadshavare och anhöriga gett samtycke till att vi berättar?
- I vilka klasser skall man ha krisarbete?
- Är det någon i personalen som inte kan berätta om informationen i klassen och behövs det assistans av andra?
- Hur och när skall övriga klasser underrättas?
- Ifall eleven har en annan tro än kristendom, prata med föräldrarna. Alternativt fråga andra i samma trossamfund vad som är brukligt gällande minnesstunder och samlingar.
- Beroende på elevernas ålder kan hanteringen kring krisärenden variera och bemötas individuellt enligt vårdnadshavarnas och elevens önskemål.

4.2 Tänkvärt vid planering av information i klassen

- Försök vara minst två vuxna närvarande i klassen under samtalet, varav den ena skall känna klassen väl
- Avdela ett klassrum för klassen att vara i så länge som det behövs
- Ha gärna tillhands varma drycker och filter

Innan samtalet börjar berätta att:

- Alla reaktioner är tillåtna
  - Det som sägs inte förs vidare till andra som inte är närvarande
  - Det är tillåtet att vara tyst men att det kan vara bra att tala
  - Var och en skall få prata färdigt
- Berätta konkret och ärligt vad du vet. Fakta fås av anhöriga, polisen och läkare.
  - Ge eleverna gott om tid att prata om sina tankar och känslor.
  - Tala om att det är normalt att reagera på olika sätt (se Krisens naturliga faser) och att reaktionerna kan komma genast eller senare.
  - Be eleverna att stötta varandra och vara tillsammans så mycket som möjligt och att fortsätta prata med varandra om det som hänt
  - Tala om att du finns tillhands när de känner att de vill prata

Var observant på händelser och reaktioner hos den enskilda eleven såväl som hela klassen. Ifall du märker att en elev behöver mera stöd än vad du kan erbjuda så kan du kontakta elevhälsans personal.

5 Krisens naturliga faser

Elevens skolprestationer påverkas ofta av kriser. Man kan sträva efter att försöka få eleven så snart som möjligt tillbaka till sin skolmiljö efter att ngt hänt men respektera elevens/familjens önskemål. Detta för att eleven skall mobilisera sin energi och få framtidshopp via inläringen. Lärande har en terapeutisk effekt på elever i kris även om förutsättningarna för lärande är förändrade och begränsade.

5.1 Chockfas "Det kan inte vara sant"

Kan vara från några ögonblick till några dygn.

- Kaos, det är svårt att förstå vad som har hänt, "det kan inte vara sant".
- Hysteriskt skrik, gråt eller till och med skratt.
- Rädsla, nekande, fasa, starka protester.
- Hjälploshet, apati, förlamning.
- Fysiska reaktioner såsom hjärtklappning, illamående, skakningar.
- Allting fortsätter som tidigare; barnet fortsätter med sina aktiviteter som om ingenting hänt.

5.2 Reaktionsfas "Vad hände"

Ökande smärta och sorg tynger ner sinnet. Denna fas kan ta flera veckor, till och med månader.

Ångest, trygghetskänslan rubbas. Rädsla för att det kommer att hända något för de nära och kära som är vid liv.

- Rädsla för att bli ensam, mörkrädsla osv.
- Sårbarhet, längtan, saknad, gråt.
- Hetsighet, hat, beteende som kräver uppmärksamhet, förebråelser, hot.
- Isolation, verklighetsflykt.
- Koncentrationssvårigheter, svårigheter i skolan.
- Depression och skuld känslor. Barnet kan tro att det är hennes tankar, känslor eller agerande som förorsakat döden.
- Sömnrubbingar, insomningsproblem och mardrömmar.

Kom ihåg: Döden är inte samma som att sova, att resa till evigheten osv. Använd inte metaforer när du pratar om döden, det kan bara förvärra ovissheten och eventuella rädslor t.ex. i samband med att sova.

5.3 Bearbetningsfasen "Hur kommer jag vidare?"

Den här fasen kan ta från några månader upp till ett halvt år. Så småningom måste man acceptera situationen som den är. Det är viktigt att man inte förskönar tiden före händelsen utan att man vågar möta verkligheten. Det är normalt att man försöker komma nära den avlidna personen t.ex. genom att

- söka sig till platser som man förknippar med personen.
- prata om personen och tänka på hen.
- titta på bilder, album och videor.
- se personen i sina drömmar eller drömma om hen.
- känna starkt närvaron av den avlidna personen.
- bära på sig eller ta fram saker som man förknippar med personen.

5.4 Nyorienteringsfasen "Livet fortsätter"

Den här fasen innebär inte att sorgen tar slut utan att livet fortsätter. Såren är läkta men ären finns kvar. I denna fas kan man redan leva ett normalt liv fast det ibland gör ont och saknaden är stor.

Var förberedd att reaktionerna kan fortsätta också efter en lång tid. Barnen kan tappa motivationen till skolarbete. Bilder och tankar kan störa koncentrationen och minnet. Barnens försök att avvisa smärtsamma

tankar kan störa deras kreativitet, spontanitet och andra kognitiva funktioner som är viktiga i skolarbetet. Barnen kan åta sig nya uppgifter i familjen vilka tar mycket tid och energi från skolarbetet.

5.5 Sorgreaktionerna varierar mellan individer och ålder

Sorgreaktioner är naturliga reaktioner vid olika former av förlust. Det finns otaliga sätt att reagera på sorg. Några reaktioner är:

Rädsla och ångest	Apati och chock
Tvivel och saknad	Ledsamhet och längtan
Sömnrubbingar	Starka minnesbilder
Beteende som kräver uppmärksamhet	Koncentrations- och skolsvårigheter
Skuld och skam	Vrede och självförebåelse
Fysiska smärtor	Aggressivt beteende
Drar sig undan	Fantasier
Grubblande	Mardrömmar
Rastlöshet	Otrygghet och separationsångest
Personlighetsförändring	Pessimism inför framtiden

Barn i skolåldern kan redan ha någon form av strategi att hantera svåra situationer. De bearbetar genom lek och fantasi det som skett samtidigt som känslan av hjälplöshet minskar. Sorgen tar energi från skolarbetet. Ungdomar börjar förstå allt bättre döden och dess omfattning. Förhållandet till föräldrarna kan vara ambivalent och de kanske inte är det självklara samtalsstödet. Kamrater som varit i en likande situation kan ibland ge det bästa stödet. Erfarenheter av dödsfall i familjen kan leda till en känsla av att man inte längre passar in med sina kamrater. Man kan uppleva sig ha växt ifrån kamraterna då man inte kan dela upplevelsen med dem. Det som hänt känns som ett stigma och man vill dölja det. Sorgen kan även leda till ett utåtagerande beteenden och att man lättare hamnar i konflikter. Men även undvika att prata om det som hänt, isolera sig, ha starka känslor vilka får dramatiska uttryck, utsätta sig för riskfyllda aktiviteter etc. förekommer.

6 Debriefing/Samling med vänner/grupp

Debriefingen hålls alltid av TVÅ vuxna, varav den ena gärna får vara en professionell (ex. någon från kommunens krisgrupp). Den andre ska vara KL eller någon annan vuxen som eleverna är trygga med. De personer som deltar skall klara av att lugnt närvara och ge eleverna utrymme för diskussion. Det är ok för vuxna att reagera empatiskt och visa sorg. MEN elevernas känslor får inte komma i andra hand. Debriefingen hålls tidigast följande dag. Tar mera än en lektion i anspråk, inte bra att bli avbruten mitt i samtalet. Förbered eleverna att man de närmaste lektionerna kommer att diskutera det som hänt. Alla sätter sig i en ring så att man kan se varandra. Betona att det kommer många reaktioner vid dödsfall/olyckor som det är viktigt att prata om. Att prata om reaktionerna gör det lättare att förstå det som hänt. Det är helt normalt att bli arg eller gråta, oberoende reaktion får man inte kritisera andras reaktioner. Meddela föräldrar att det ordnats ett debriefing tillfälle där deras barn deltagit. Ifall någon av eleverna reagerat extra starkt under debriefingen så skall man efteråt söka upp dessa individuellt.

Syfte: att kartlägga det som hänt, ge eleverna möjlighet att dela sina reaktioner, att de får höra att reaktionerna är normala och hjälpa eleverna att stötta varandra.

Regel: Alla talar för sig själv. Vill man inte prata är det ok. Det som sägs stannar i rummet om man inte kommit överens om annat. Man får berätta det man själv sagt.

Undvik: Tomma fraser "det ordnar sig", "jag vet hur det känns", "det kunde vara värre" etc.

6.1 Faktafasen

- Försök innan samtalet att samla så mycket info som möjligt, elever har ett stort behov av konkret information. De som drar debriefingen presenterar den fakta som finns för gruppen. Ibland kan det vara bra att bjuda in poliser eller andra som har fakta för att ge eleverna direkt info.
- Var och en får berätta hur de fått reda på vad som hänt, vad de fått veta, när och av vem. "Vilket var din första tanke då du fick höra talas om det som hänt"?
- De som drar debriefingen kan rätta felaktigheter och missförstånd eftersom det är viktigt att korrigera missförstånd och ingripa i rykten.
- Ifall händelsen finns med i media kan man tillsammans gå igenom det som skrivits. Det som står i massmedia stämmer inte alltid med det som eleverna sett eller hört.

6.2 Tankar-reaktionsfasen

- Diskutera olika tankar och reaktioner som uppstått då de fått reda på om en olycka eller då någon avlidit: hur var deras första reaktion, vad upplevde de senare och hur upplever det de skedda nu. Säg: "Vad var värst för dej". Frågan "vad kände du då du fick reda på det" hämmar samtalet.
- En fråga är bättre än ett påstående "Är det någon annan som reagerat på samma sätt?" "Ja det är normalt"
- Elever kan även skriva eller teckna sina tankar och använda det som uttrycksform
- Vid starka känsloreaktioner är det viktigt att mobilisera stöd och omsorg från de andra eleverna. Undvik vara den enda som stödjer. Man kan visa stöd genom att visa att man förstår eller genom att hålla om.

6.3 Informationsfasen

- De som drar debriefingen sammanfattar det som eleverna har berättat i gruppen och betonar likheterna i deras tankar och reaktioner. Samt att man inte behöver reagera på något speciellt sätt för att vara normal.
- Ge information om andra reaktioner.
- Man kan även tipsa eleverna om vad de själva kan göra för att bättre förstå det som hänt: prata med vänner, skaffa mera info om det som hänt, besöka kyrkogården, skriva dagbok/dikter, göra något tillsammans för de anhöriga etc.

6.4 Avslutningsfasen

- Sammanfatta vad som tagits upp och planera vad som kommer att ske efteråt.
- Lämna utrymme så att elever kan fråga ifall det ännu finns oklarheter.
- Uppmana elever att ta kontakt ifall de har mera de behöver prata om.

7 Traumamedveten omsorg

Ett medvetet bemötande där man tillgodoser individens behov av trygghet, goda relationer och hjälp att hantera svåra känslor, kan de flesta återhämta sig i sin vardagsmiljö och är inte i behov av psykiatrisk vård. Däremot kan elever behöva extra mycket uppmärksamhet, omsorg och stöd i vardagen. Trygghet är en individuell upplevelse.

Som vuxen kan du skapa trygghet genom att:

- prata med eleven och sätta dig in i hens situation
- få eleven att känna kontroll och vara delaktig i beslut som rör hen
- ge tydlig information och var öppen.

Ditt bemötande bidrar till elevens upplevelse av trygghet. Eleven behöver vuxna omsorgspersoner som är lugna, lyhörda och närvarande. En trygg vuxen har förståelse, tolerans och acceptans för elevens **reaktioner**. En trygg vuxen går inte in i elevens starka känslor utan ger stöd och signalerar att situationer går att hantera och förändra. Var inte rädd att be dina kollegor om stöd.

<http://www.traumajaoppiminen.fi/>

[Traumamedveten omsorg](#)

[Traumamedveten om sorg i skolan](#)

[Childhood Trauma
brain](#)

[Trauma brain vs. Learning](#)

7.1 Checklista och ansvarsfördelning bland personalen

Åtgärd	Ansvarig
Kontakta rektor/vicerektor	Den som fått vetskap om händelsen
<ul style="list-style-type: none"> • Sammankalla skolans krisgrupp • Ta kontakt med anhöriga • Informera HELA personalen (inkl. vaktmästare, städare och köket) • Ordnar tid för samtal om det finns frågor • Kontakt med massmedia • Kontakt med polisen • Kontakt med sjukhuset 	Rektor/biträdanderektor/vicerektor
<ul style="list-style-type: none"> • Underrätta klasskamrater, vänner och flick- och pojkvänner (om eleven finns i en annan skola skall den berörda rektorn kontaktas) 	Rektor/vicerektor, lärare och kurator
<ul style="list-style-type: none"> • Dokumenterar det som hänt så noggrant som möjligt • Utarbetar åtgärdsplan, se Krisgruppens åtgärdsplan • Begravning 	Krisgruppen
Flagghalning efter att alla på enheten fått dödsbudet	Vaktmästare

8 Krisgruppens åtgärdsplan

Åtgärd	Ansvarig
Information till personal och studeranden	
Ansvar för att ALLA i personalen vet om det skedda	Rektor/Vicerektor
Ordna en infopunkt i lärarrummet	
Skriver ett meddelande i Wilma till alla hem	
Kontakt till media	Rektor/Vicerektor
Ev. kontakt till polis för fakta till infosamlingen	
Tidpunkt för infosamling med hela skolan	
Ansvarsperson(er) i rum för sorgebearbetning	
Vid större olyckor	
Vem möter upp föräldrar på sjukhuset	
Minst två som sköter om föräldrakontakter	
Föräldrar som kommer till skolan behöver ett rum att samlas i där det finns en eller flera ur personalen	
Kontakt till familj och andra anhöriga	
Blommor till anhöriga	
Kondoleans	
Hembesök	
Utreda deltagande i begravning	Rektor/eller personal som är bekanta för familjen
Minnesstund och tidpunkt	
Ställer i ordning pulpet, duk, ljus, fotografi	
Ordnar med flagghalning	Vaktmästare
Tyst minut	
Minnesord	
Ev. andakt, vem kontakter församlingen	
Musikinslag	
Samling med vänner/grupp (se debriefing), tidpunkt och lämplig plats	
Vem kontakter kommunens krisgrupp om de kan delta?	
Behövs extra stöd till personal/elever? Hur?	
Kontakt till församling/präst om närvaro	
Tidpunkt för återsamling av krisgruppen	
Ansvarsperson för att ta till tals det som hänt med elever t.ex. vid årsdagen av ett dödsfall/olycksfall	
Uppföljningsmöte (senast efter en månad) för skolans krisgrupp där det som hänt utvärderas, vad har vi lärt oss och vad kan vi göra annorlunda	

Lästips: [Stöd till barn som mist en närstående](#)

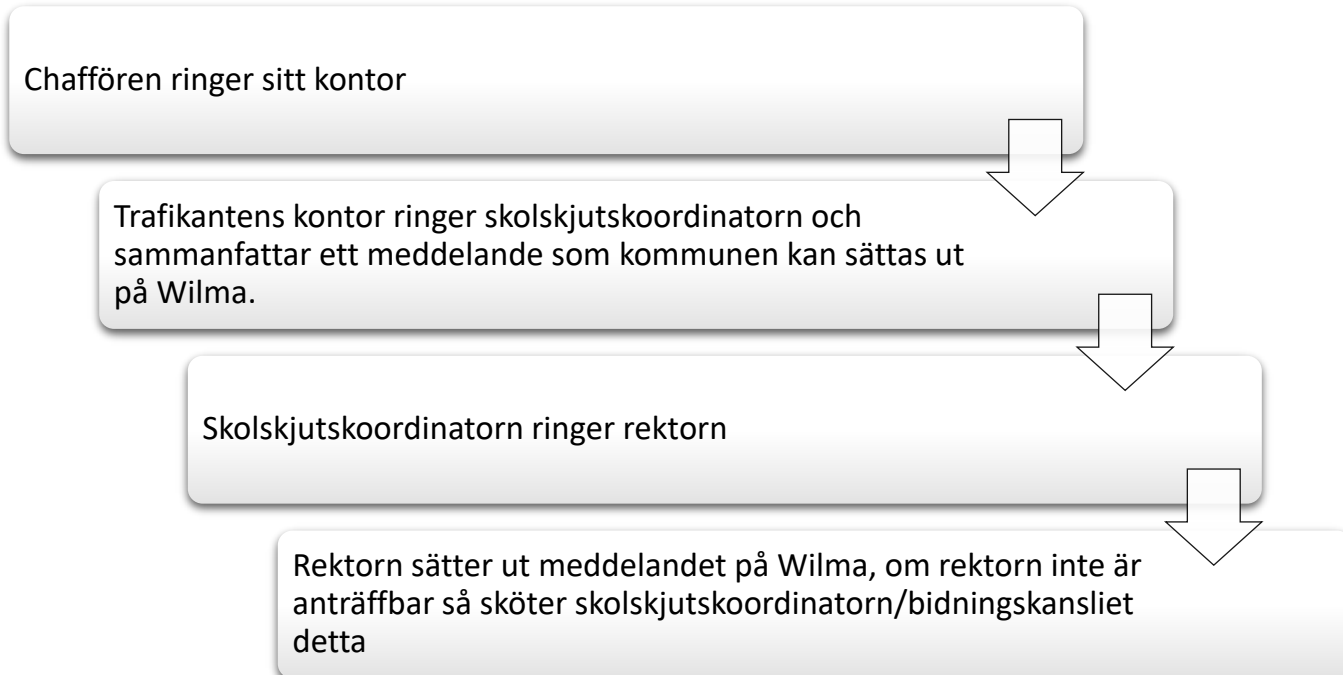

[Miten tukea lasta, kun läheinen on kuollut](#)

9 Olika typer av kriser

9.1 Olyckor i samband med skoltransport (mindre)

Olyckor är alltid oförberedda, man vet aldrig hur allvarliga olyckorna är, hur mänskliga reaktioner påverkar händelseförloppet. Vilket gör att inblandade kan reagera på annat sätt, vilket gör att det kan vara svårt att följa planen. Var uppmärksam på elevers reaktioner, behöver någon mera stöd så hänvisa till elevhälsan.

9.2 Elev som är svårt sjuk

Klassföreståndaren är i kontakt med föräldrarna under elevens hela sjukdomstid. Klassföreståndaren kommer överens med föräldrarna (och äldre elever) vad och hur klasskompisarna och personalen ska informeras. Det är även viktigt att fråga eleven hur hen önskar bli bemött då hen återkommer till skolan, vad ska berättas innan till klassen, ska man prata om det när eleven är på plats, vill eleven själv säga ngt?

Läraren, klassföreståndaren eller någon annan (t.ex. en förälder) kan gärna hållaklasskamraterna uppdaterade om vad som händer. Viktigt är att fråga eleven själv vad som är ok att berätta i klassen.

9.3 En elev avlider hastigt eller blir svårt skadad

Åtgärd: Dödsfall vid enheten ansvarar polisen om att meddela anhöriga, vilket även kan göras tillsammans med enhetens personal.

Se kap 8. Checklista; krisgruppen samlas och går igenom åtgärdsplanen. KL skall vara med. Efter att anhöriga meddelats informeras övriga klasser och kamrater. Kontrollera ifall eleven har syskon i skolan eller i annan skola och meddela i så fall berörd rektor där.

Om något sker kvällstid/helger/under lov sänds SMS till klassen å andra nära berörda. WILMA-meddelande kan sändas till övriga i skolan så att ingen behöver komma till skolan utan att veta vad som hänt. **Den information som ges på enheten ska ske med respekt för familjens önskemål.** Krisgruppen hjälper till med att utforma texten. Var tydlig med när nästa information ges och vart elever kan vända sig om de behöver mera hjälp och stöd.

Begravning: Rektorn/krisgruppen frågar anhöriga ifall de önskar att barnets kamrater deltar i begravningen. Ifall de är positiva informeras eleverna. Rektorn/Krisgruppen kan gärna i samarbete med föräldrarna utforma en skriftlig inbjudan. Det är frivilligt för eleverna att delta i begravningen och om eleverna deltar skall man

innan diskutera noggrant igenom vad som händer under en begravning. Läraren överväger om det behövs mera vuxenstöd under begravningen. Rektorn beslutar om blommor. På begravningsdagen hissas enhetens flagga på halvstång av vaktmästaren.

Uppföljning: KL följer upp hur eleverna mår genom samtal och iakttagelser. Elevhälsans personal är viktiga personer i uppföljningsarbetet. Någon tid efter dödsfallet kan uppföljningsmöte ordnas så att eleverna kan tala om det som hänt och de känslor som väckts, t.ex. med kuratorn

Minns tillsammans: prata med varandra om eleven, vad eleven brukade säga och göra, om elevens hobbyer osv.

- Ha inte för bråttom att städa bort saker som påminner om eleven. Klassen kan ha ett foto av eleven kvar på pulpeten till slutet av läsåret.
- Besök graven tillsammans med klassen.

Om elever skadas under skolvägen eller skoldagen gör rektorn en elektronisk anmälan på Pohjolas hemsida.

9.4 Storolyckor

Åtgärd: Vid dödsfall under skoldagen är det polisen som är ansvariga att meddela anhöriga, vilket även kan göras tillsammans med enhetens personal. **Se 8 Åtgärdsplan; krisgruppen samlas och går igenom åtgärdsplanen.**

- Skydda eleverna från massmedia. Minderårig får inte intervjuas av massmedia utan vårdnadshavarnas tillstånd
- Ibland kan det vara bra att polis eller annan myndighet kommer och ger korrekt information om vad som hänt till eleverna

Vanligen kan hela skolgemenskapen delta i en minnesstund som kyrkan ordnar (ofta följande dag).

Uppföljning: KL följer upp hur eleverna mår genom samtala och iakttagelser. Var noga med att följa upp orsakerna till frånavar. Elevhälsans personal är viktiga personer i uppföljningsarbetet. Ett bra sätt att bearbeta det som hänt kan vara genom att måla eller skriva.

Någon tid efter dödsfallet kan uppföljningsmöte ordnas så att eleverna kan tala om det som hänt och de känslor som väckts, t.ex. med kuratorn

Minns tillsammans:

- Fundera tillsammans i klassen över uttryck för symboliska handlingar
- Ha inte för bråttom att städa bort saker som påminner om eleven. Klassen kan ha ett foto av eleven kvar på pulpeten till slutet av läsåret.
- Öppenhet i vardagen genom att avbryta den planerade aktiviteten när minnen och tankar dyker upp.
- Besök graven tillsammans med klassen.
- Platsen där olyckan skett kan markeras med en ljuslykta eller kors.

Om elever skadas fyller rektorn i blanketten för olycksfall och returnerar den till sekreteraren för elevärenden på bildningens kansli, som sköter om försäkringsärenden.

9.5 Elev som mister nära anhörig

Åtgärd: När dödsfall meddelas till skolan informeras rektorn/vicerektorn. Denne tar reda på i samråd med familjen vilken information som skall ges till klasskamrater och hur man skall meddela detta. Ifall det är en familjemedlem som avlidit under skoldagen är det bäst för eleven att få beskedet av en familjemedlem/nära anhörig som även tar hand om barnet.

Denna person skall kontrollera att hen vet allt som är väsentligt om situationen och har korrekt information. Välj en lugn plats där ni kan sitta när du berättar för barnet om vad som hänt. Berätta tydligt och rakt på sak men varsamt. Säg genast vem det gäller.

Klassen informeras. Ordna att någon annan har hand om klassen om den egna läraren är med eleven.

Uppföljning: Fråga eleven själv hur hen mår, vad och om något skall berättas i klassen och när i såfall. Innan barnet återkommer kan det vara bra att utse en person som ansvarar för kontakt med hemmet. Vid behov, fråga familjen om de behöver stöd från tex. Lions, Odd Fellow, Röda Korset, kyrkan för att klara av tilläggskostnader. Man kan även ansöka om begravningsbidrag från socialbyrån (Bouppteckningen ska vara gjord före man kan ansöka. Till ansökan ska dödsboets bouppteckning, begravningsbyråns faktura och församlingens faktura jämte specifikation bifogas).

En klasskompis kan med fördel vara i kontakt med hemmet och fara dit med skolböcker. Någon ur personalen har ansvar för att följa upp hur eleven mår och ta till tals det som hänt, t.ex. på årsdagen.

Kom ihåg: LÄMNA ALDRIG ETT BARN ENSAM! Det viktigaste är inte vad du förklarar eller vilka tröstande ord du använder, viktigast är att du finns där och vågar vara nära eleven och möta reaktionerna. Ha inte bråttom och använd inte fraser som "allt skall nog ordna sig" eller "jag vet hur det känns".
Man kan få en krisreaktion också i ett senare skede, ett år eller mera.

9.6 Själv mord

Åtgärd: När dödsfall meddelas till skolan informeras rektorn/vicerektorn/krisgruppen som i sin tur kontaktar anhöriga. Se kap. 8 Checklista, krisgruppen samlas och går igenom åtgärdsplanen. KL skall vara med. Rektorn/krisgruppen tar reda på vad som skall berättas för klasskamrater och personal. Viktigt att tänka igenom hur informationen ges till eleverna. Det är viktigt att elever och personal informeras sakligt för att undvika onödig ryktesspridning. De frågor som eleverna ställer skall besvaras så sakligt som möjligt och att man tillsammans funderar kring hur man kan hantera svåra känslor eller situationer.

En präst kan eventuellt delta i krisgruppens arbete.

OBS ifall de anhöriga inte ger tillåtelse att berätta om dödsorsaken skall detta respekteras. KL samlar sin grupp och berättar att deras kamrat avlidit. Även om anhöriga önskar att man talar om dödsfallet i allra största tysthet är det viktigt att eleverna får uttrycka sina känslor och tankar.

Själv mord och sorgen vid själv mord behandlas i den avlidna elevens klass och vid behov med de övriga klasserna under ledning av krisgruppen och/eller en krisexpert. De övriga klasslärarna berättar om självmordet för sina elever i enlighet med krisgruppens anvisningar. Krisgruppen överväger om rektorerna vid närliggande undervisningsanstalt samt andra krisgrupper i näromgivningen skall informeras om vad som hänt.

För personalen ordnas möjlighet till en gruppdiskussion om händelsen.

Begravning: Rektorn/krisgruppen frågar anhöriga ifall de önskar att elevens kamrater deltar i begravningen. Ifall de är positiva informeras eleverna. Rektorn/krisgruppen kan gärna i samarbete med föräldrarna utforma en skriftlig inbjudan. Det är frivilligt för eleverna att delta i begravningen och om eleverna deltar skall man innan diskutera noggrant igenom vad som händer under en begravning. Läraren överväger om det behövs mera vuxenstöd under begravningen. Rektorn beslutar om blommor. På begravningsdagen hissas enhetens flagga på halvstång av vaktmästaren.

Uppföljning: Skolans krisgrupp följer hur eleverna och personalen mår under några månader efter självmordet och ordnar vid behov stödåtgärder.

Själv mord får inte romantiseras, det är viktigt att poängtera att ett själv mord är oåterkalleligt.

9.7 Hot om självmord

- Ingrip genast när du misstänker eller hör att en elev pratar om självmord.
- Berätta omgående för någon ur elevhälsan trots att eleven förbjuder det.
- Förringa inte det du hör, ta det på allvar.
- Håll dig lugn, lyssna och prata med eleven.
- Låt eleven tala i fred.
- Undvik att själv prata för mycket, var omtänksam, fördöm eller förringa inte.
- Lämna inte eleven ensam.
- Klassläraren/klassföreståndaren tar kontakt med hemmet.
- Elevhälsans personal ser till att eleven/familjen erbjuds professionell hjälp.

Viktigt att tänka på:

En person med självmordstankar kan känna hopplöshet, ha svårt att sova och att ta itu med saker, svårt att koncentrera sig och svårt att känna sig intresserad av saker som tidigare varit roliga. Eleven kanske isolerar sig, känner sig som en belastning, tänker negativa tankar om sig själv och ser mörkt på framtiden.

Det som utlöser en kris kan vara:

en nära anhörigs död	konflikter	skamkänslor
naturkatastrofer	höga prestationskrav	oror och störningar i familjen
förhållanden som tar slut och separationer	kriminalitet eller disciplinära problem	misslyckanden i prov
depression	missbruk	allvarliga fysiska sjukdomar
gruppträck	mobbning och kränkning	

Är man orolig för en elev så kontaktar man någon ur elevhälsan. Viktigt att våga ingripa som vuxen. Självmordsrisken ökar inte då man tar oron till tals med eleven och elevhälsans personal. Särskild uppmärksamhet bör riktas till de elever (och eventuellt till personal) som var/är nära den som tagit sitt liv/gjort ett självmordsförsök. De elever som man vet är sårbara, bör också ägnas särskild uppmärksamhet och vid behov hänvisas till skolpsykolog eller kuratorsamtal.

- Utred om det finns andra elever i samma situation
- Prata med eleverna om andra sätt att lösa problem

9.8 Självmordsförsök i skolan

- Ge första hjälp så snabbt som möjligt, påkalla kollegors uppmärksamhet och ring 112 vid behov.
- Se till att andra eleverna genast avlägsnar sig från/inte har tillträde till platsen.
- Informera elevhälsans personal omgående.
- Krisgruppen beslutar kring kontakten till vårdnadshavarna.
- Krisgruppen ser till att eleven/familjen samt ögonvittnen och berörda erbjuds professionell hjälp.

9.9 Självskadebeteende

Att ha ett självskadebeteende skall skiljas från självmord eller självmordsförsök eftersom avsikten sällan är att ta sitt liv. Att skada sig själv är ett försök att hantera övermäktiga känslor som kan ses som ett sätt att orka fortsätta leva trots en plågsam situation. Beteendet kan vara "smittsamt" på så sätt att den om redan mår dåligt lätt tar efter beteendet om man kommer i kontakt med det genom att läsa eller höra om det. Beteendet kan vara att rispa sig själv, skära, bränna sig själv, . Om du upptäcker att en elev skadar sig själv fundera på om du själv kan ta upp det till diskussion med eleven eller vem annan i skolan som har en bra relation med eleven t.ex. klassläraren, -föreståndaren.

- Diskutera med eleven vad du sett/noterat
- Erbjud elevhälsans tjänster

- Konsultera elevhälsans personal vid behov för att diskutera hur man kan hantera situationen och huruvida det finns behov av vidare remittering
- Informera eleven om att du kommer att ta kontakt hem
- Fråga föräldrarna om de har märkt att deras barn skadar sig själv. Vid allvarliga och upprepade försök skall alltid föräldrar kontaktas även om eleven förbjuder det.
- Berätta att familjen också själv kan ta kontakt med skolpsykologen eller familjerådgivningen eller få hjälp med detta genom skolans kurator eller skolhälsovårdare.
- Konsultera barnskyddet vid behov.

9.10 Drogpåverkad elev

Se [Plan för rusmedelsförebyggande arbetet för barn och unga i Korsholm](#)

9.11 En elev försvinner

- Den som upptäcker försvinnandet upplyser övrig personal och rektor. Vårdnadshavare kontaktas.
- I samråd med vårdnadshavarna kommer man överens om polis skall kontaktas.
- Tillgänglig personal söker utomhus och inne
- Då eleven hittats meddelar rektorn övrig personal.
- Den som tidigare varit i kontakt med vårdnadshavarna kontaktar dem och berättar att eleven är återfunnen.
- Var sågs eleven senast, vilka kläder hade eleven, var brukar eleven hålla till, vem umgås eleven med (kanske de kan ha info)?

9.12 En elev möter allvarligt våld eller uppför sig våldsamt

Våld kan vara t.ex. slagsmål, överfall eller annat aggressivt beteende. Platsen kan vara skolbyggnaden eller dess uteområden, men lika väl kan det förekomma våld på skolvägen eller under skolresor. Våldet kan riktas mot övriga elever och skolans personal.

- Bedöm situationen.
- Hindra våldet eller hämta hjälp.
- Förbli lugn.
- Be om hjälp av andra på plats och meddela om händelsen till rektorn/vice rektorn.
- Ring 112 och ge första hjälp så fort som möjligt.
- Anteckna det som hänt (bl.a. kännetecknen på gärningsmannen, eventuella vittnen).
- Krisgruppen sammankallas vid behov. Krisgruppen kommer överens om kontakt med vårdnadshavarna och om fortsatta åtgärder för eleverna och alla som berörs av händelsen.
- Om upphovsmannen till våldet är lärare eller någon annan från personalen, rektorn/vice rektorn ingriper genast och ansvarar för fortsatta åtgärder.
- Behövs läkarundersökning?

Vid misstanke om fysisk misshandel av barn bör den anmälningsskyldige göra anmälan till polisen, samt därtill en barnskyddsanmälan. Barnskyddslagen 25 §

9.13 Sexuellt våld och misshandel

(Österbottens riktlinjer vid misstanke om fysisk misshandel av barn och misstanke om sexuellt utnyttjande)

Barnet/den unga berättar

Håll dig lugn och koncentrera dig på att lyssna på barnet

Då du frågar, fråga så lite som möjligt och använd enbart öppna och neutrala frågor såsom; *”Berätta mer om det där?”* *”Vad menar du med x?”* *”Vad menar du med det att han/hon slog?”* *”Vad hände sedan?”*

För inte in nya saker (som barnet inte själv nämnt) i diskussionen. Uttryck inte egna åsikter gällande det barnet berättar och börja inte utreda händelseförloppet.

Skriv så snabbt som möjligt ned det barnet berättat (exakt med de ord och uttryck barnet använt) innan du berättar det till någon annan ("han rörde snippan").

Dokumentera även ordagrant vad du själv sagt och frågat.

Du behöver inte veta om det är ett brott. Blotta misstanken räcker för anmälan. Polisen undersöker om det är fråga om brott.

- ✓ **Konsultera eller gör direkt en polisanmälan (ta direkt kontakt med utredaren). Kom också ihåg att göra en barnskyddsanmälan.**

***OBS!** Diskutera inte dina misstankar och anmälan med de berörda (barn, föräldrar, vårdnadshavare). Polisen berättar hur och när information om anmälan får delges barnet, den unga och föräldrarna/vårdnadshavarna.*

En annan person har misstankar / berättar

Skriv omedelbart och ordagrant ned vad personen berättar.

- ✓ **Konsultera eller gör direkt en polisanmälan (ta direkt kontakt med utredaren). Kom också ihåg att göra en barnskyddsanmälan.**

***OBS!** Diskutera inte dina misstankar och anmälan med de berörda (barn, föräldrar, vårdnadshavare). Polisen berättar hur och när information om anmälan får delges barnet, den unga och föräldrarna/vårdnadshavarna.*

Vid misstanke om fysisk misshandel av barn och sexuellt utnyttjande bör den anmälningskyldige göra anmälan till polisen, samt därtill en barnskyddsanmälan. Barnskyddslagen 25 §

9.14 En personals dödsfall /allvarliga olyckor /själv mord

Åtgrärd: Den som fått uppgifterna kontaktar rektorn/vice rektorn som vid behov sammankallar skolans krisgrupp och de anhöriga. Rektorn/krisgruppen tar reda på vad som får berättas för elever och personal. Viktigt att tänka igenom hur informationen om dödsorsaken ges till eleverna. En präst kan eventuellt delta i arbetet. **OBS ifall de anhöriga inte ger tillåtelse att berätta om dödsorsaken skall detta respekteras.**

Rektorn sammankallar personalen och delger den information som får ges ut. Man kommer överens om infon till klasserna. Om det är en klassföreståndare som avlidit skall informationen ges tillsammans med en av eleverna bekant person och kuratorn. Efter att alla fått infon halas flaggan på halvstång.

- Om anhöriga samtycker ansvara rektorn för att vårdnadshavarna underrättas
- Minnestund efter några dagar
- Rektorn tar reda på av anhöriga ifall de önskar att elever eller kollegor deltar i begravningen
- Rektorn kan gärna i samarbete med anhöriga utforma en skriftlig inbjudan. Om eleverna deltar i begravningen skall man innan diskutera noggrant igenom vad som händer under en begravning. Rektorn beslutar om blommor.
- På begravningsdagen hissas enhetens flagga på halvstång av vaktmästaren.

Uppföljning: Krisgruppen följer med elevers och personals mående. Krisgruppen erbjuder hjälp vid behov.

Skadas personal under skoldagen så fyller rektorn i blanketten för olycksfall och sänder den till bildningens ekonomiplanerare som sköter om försäkringsärenden.

9.15 Pandemi/allvarligt smittsjukdomsläge

I fråga om undervisningsarrangemang ska utbildningsanordnaren iaktta gällande anvisningar från Institutet för hälsa och välfärd (THL) samt från undervisnings- och kulturministeriet och Utbildningsstyrelsen. Dessutom ska utbildningsanordnaren iaktta bestämmelserna i ett eventuellt beslut som getts med stöd av lagen om smittsamma sjukdomar.

I närundervisningen ska i skolans verksamhet och undervisningsarrangemang beaktas det fortsatta smittsjukdomsläget och hälsomyndigheternas (THL) anvisningar med anledning av detta. Eleverna ska dagligen få handledning i goda hygienrutiner och personalen ska se till att rutinerna följs.

9.16 Elevhälsans tjänster vid distansundervisning

Under de perioder då utbildningsanordnaren beslutar om distansundervisning säkerställs tillgången på skolkurators och skolpsykologstjänster genom t.ex.

- Digitala möten och samtal
- "walk and talk"
- Samtalsstöd på traditionellt sätt förutsätter att samtliga är symptomfria

Skolhälsovården följer THLs riktlinjer och finns tillgängliga för elever och studerande

10 Hot

10.1 Hot om våld i skolan och våldsamma anhöriga

- Försök förutse om vårdnadshavaren kommer att bete sig våldsamt när ni träffas.
- Be att en arbetskamrat kommer med på träffen med vårdnadshavaren om du känner dig rädd eller osäker.
- Försök hålla dig lugn i en oväntad, hotfull situation. Tala tydligt och kortfattat.
- Förringa inte personen som uppträder hotfullt eller hens budskap.
- Agera medgörlig, provocera inte.
- Undvik snabba rörelser och vänd inte ryggen till.
- Avbryt träffen med vårdnadshavaren och flytta den till en senare tidpunkt om situationen blir tillspetsad.
- Vid behov, försök vinna tid och kalla på hjälp obemärkt.
- Anteckna händelsen.
- Meddela polisen.
- Berätta om den hotfulla situationen för rektorn/vice rektorn eller för någon i krisgruppen.
- Företagshälsovården skall ge hjälp att bearbeta våld och hot om våld.

10.2 Vapenhot

TA SKYDD om du inte vet var hotet finns.

RÖR DIG BORT från faran om du vet var faran finns.

RING 112 för att larma polisen.

MEDDELA om hotet till skolans rektor/vice rektor.

FÖLJ de instruktioner du får. Endast rektorn/vice rektorn har kännedom om de särskilda instruktioner som polisen utarbetat.

Krisgruppen ser till att eleverna och personalen får hjälp i enlighet med krisgruppens anvisningar.

10.3 Bombhot och gisslansituation i skolan

RING 112 för att larma polisen.

MEDDELA om hotet till skolans rektor/vice rektor.

SPRID INGEN information som du inte vet är korrekt. Merparten av bombhoten är ogrundade och att sprida information som inte är bekräftat kan skapa onödig osäkerhet.

FÖLJ de instruktioner du får. Endast rektorn/vice rektorn har kännedom om de särskilda instruktioner som polisen utarbetat.

Krisgruppen ser till att eleverna och personalen får hjälp i enlighet med krisgruppens anvisningar.

11 Inrymning och utrymning

Läs i skolans egna plan. Uppdatera den årligen och att alla känner till innehållet.

12 Mediehantering

(enl. Krispedagogik 2007, Raundalen & Shultz)

Skolan är en offentlig plats men journalister behöver vårdnadshavarnas tillstånd för att intervjua elever. Media har ett ansvar att rapportera om det som hänt samtidigt som skolan har ett ansvar att skydda sina elever och anställda. Den person som svarar i skolans telefon (kansli) har en nyckelposition i informationshanteringen, de kan välja vem som släpps igenom och samtidigt hänvisa till kommande presskonferenser eller redan givna pressmeddelanden. Kontakterna med massmedia bör skötas av en person för att minimera risken för motstridiga och vilseledande uppgifter.

- Om olyckan nyss skett, be om att få återkomma om en timme eller två, håll det du lovat. Genom att ge ett offentligt uttalande får skolan komma med sin korrekta version av vad som hänt.
- Om man väntar på mera konkret fakta från t.ex. polisen. Be om att få återkomma om en eller två dagar.
- Har du för lite information för ett uttalande eller är upptagen med det akuta krisarbetet, berätta detta för journalisten, detta är i sig ett uttalande.

Då journalisten ringer:

- Notera: *namn, telefonnummer och tidningens namn*. Låt hen berätta sitt ärende/frågeställning utan att avbryta. Ställ klagörande frågor så du vet vad hen är ute efter.
- Har journalisten fel bakgrundsfakta kan du pedagogiskt rätta till hens uppfattning
- Be att få återkomma inom t.ex. en timme så du kan kontrollera saker och ting samtidigt som du hinner tänka efter samt diskutera med kollegor eller din förman.
- Du har rätt att läsa igenom och godkänna direkta och indirekta citat innan de publiceras

12.1 10 råd för en bra mediehantering

Skaffa överblick

- Vad och var har något hänt
- När hände det
- Vem är drabbad
- Vem har larmats av vem
- Vilka åtgärder har vidtagits
- Vilka åtgärder måste vidtas

Gör upp en plan med dina medarbetare

- Bestäm omgående vem som skall hantera media

Media

Då de hör av sig första gången, kan vi utan att ha någon större inblick:

- Berätta att vi beklagar mycket starkt det som skett
- Uttrycka deltagande i sorgen
- Meddela att skolan arbetar enligt krisplanen
- Informera att berörda elever och lärare följs upp
- Informera om att skolans kristeam/skolpsykolog/skolкурator är inkopplade

-Informera om att vi gör allt för att få en överblick över det skedda

Anhöriga informeras först

De anhöriga skall i första hand få fullständig information vid en kris. Man bör överväga att erbjuda anhöriga en bestämd plats där ordnad och strukturerad kommunikation upprättas. Där även stöd, råd och hjälp erbjuds i hur de skall förhålla sig till media.

Berörda elever och personal

Skydda berörda elever och personal från media. Samtidigt som de erbjuds hjälp så måste de även samlas till en genomgång av vad som hänt och vad som kommer att hända framåt. Vid behov kan man erbjuda hjälp från kristeam, präst etc.

Händelsen är offentlig

Man ska kunna berätta om det som hänt omedelbart utan att nämna vid namn de som är inblandade. Om det förekommer spekulationer om en sannolikhändelse, precisera när ett uttalande kommer.

Arbetsgivaren ska alltid stödja och skydda de inblandade i en kris, oberoende om de är offer, gärningsman, anhöriga eller elever.

Undvik spekulationer

Endast fakta får nämnas i den första fasen.

Medge att överblicken är bristfällig

Det är ok att medge att man inte har all information, förklara för media att detta är vad du vet. Ge en tidpunkt då du återkommer med mera info, håll det du lovar.

Se till att du är den första som berättar den negativa nyheten

Genom att själv berätta undgår man den uppståndelse som ett "avslöjande" orsakar.

För dagbok

Notera alla åtgärder och kontakter. Följ med det som sker i media och var beredd på nya utspel. Som ansvarig kan du erbjuda dej att förmedla medias frågor till den det gäller. Låt vederbörande själv avgöra om hen vill ha direkt kontakt med media. Är svaret ja, erbjud din hjälp till förberedelsen att möta media. Undvik att styra så mycket så att skolan senare kan anklagas för censur.

12.2 TV

- Ta reda på vilka frågor som kommer att ställas. Är det direktsänt eller kan man göra omtagningar?
- Välj en inspelningsplats där du känner dej trygg. Lämna gärna skolans expedition/kansli/lärarum
- Vad är viktigt att förmedla? Säg det så enkelt som möjligt
- Tittarna minns bästa kortfattade budskap
- Tala enkelt och undvik fackuttryck
- Håll ögonkontakt med den som intervjuar, titta inte in i kameran.

12.3 Pressmeddelande – vad, var, när, vem, hur och varför?

Pressmeddelandets innehåll:

- datum
- kort rubrik
- saklig information med fakta
- tydlig avsändare
- kontakt information (telefonnummer, mobilnummer och mejladress) till den som sköter om kontakten med media och eventuellt andra personer som kan ge ytterligare information. Tänk igenom vilka frågor som kanske kan ställas om media tar kontakt, skriv ned korta, lättfattliga svar.

När pressmeddelandet är klart sänds det till massmedierna (STT, SPT, VBL, Pohjalainen, Yle Österbotten, Yle Pohjanmaa och Radio Vaasa) och publiceras på kommunens webbplats. Kommunens webbkommunikatör informeras så att pressmeddelandet även publiceras i sociala medier. Oftast vänder sig människor till sociala medier först. Genom att publicera på sociala medier undviker vi även vid större kriser att hemsidan överbelastas och om den skulle överbelastas har vi alltid en sekundär informationskanal genom Facebook och Twitter som oftast är tillgänglig.

VBL online@vasabladet.fi nyheter@vasabladet.fi Pohjalainen toimitus@pohjalainen.fi STT toimitus@stt.fi
SPT redaktion@svenskpresstjanst.fi YLE Österbotten osterbotten@yle.fi YLE Pohjanmaa pohjanmaa@yle.fi
Radio Vaasa toimitus@radiovaasa.fi

13 Modell på meddelanden

13.1 Om något tragiskt hänt (i skolan)

(Används endast i skolan)

Korsholm X.X.20XX

Till hemmen

Vår skola har idag mottagit ett sorgebud. En av våra elever har (plötsligt) omkommit/avlidit (i en olycka). Eleverna har idag informerats i sina klasser om det skedda. Lärare har under dagen på raster och lektioner diskuterat det som hänt med eleverna. Klasskamrater, lärare och övrig personal känner en stor sorg över det skedda. Det är viktigt att prata om det som hänt och att minnas en god vän. Det är viktigt att alla har möjlighet att uttrycka sina känslor om man så önskar. Imorgon ordnas en minnesstund i skolan. Vi tycker att det är viktigt att ni där hemma vet vad som hänt. En sådan här händelse väcker många olika reaktioner, känslor och tankar som det är viktigt att prata om. Imorgon kommer det att finnas tillfälle för de elever som önskar att prata med representant från krisgruppen/kurator/psykolog/församlingspastorn. Om ni i familjen önskar kontakt med någon av oss i skolan är ni naturligtvis välkomna att ta kontakt.

Rektorns namn

En olycka har skett och elev/lärare XXX har skadats/omkommit. Detta skedde den XX kl XX på (olycksplatsen) då han/hon (ange sammanhang). Skolans krisgrupp har påbörjat det förberedande arbetet inför nästa skoldag och du är kallad till infotillfälle den XXX kl. XX i (plats). Kontakta rektorn XXX på tel. XXX om du behöver mera information.

Rektorns namn

13.2 Inbjudan till begravning

Vår elev (namn) begravs (datum) kl. XX. På inbjudan av (elevens namn) föräldrar deltar vår klass i begravningen. Detta är givetvis frivilligt, men vi hoppas att så många som möjligt kan delta. Det kan betyda mycket när eleverna bearbetar sin sorg under de kommande veckorna. Det är viktigt att barnet har med sig en vuxen till begravningen. Från skolan deltar följande personer: (namn på de vuxna som deltar).

Rektorn   Klassläraren

13.3 Modell på brev till en elev som berörts av en tragisk händelse

Korsholm X.X.20XX

Till dej som berörts av X

Du har mottagit ett sorgebud. Alla reagerar vi olika på en sådan situation. Att komma över en sådan här händelse kan ta lång tid, längre än man tror. Vanliga känslor är gråtmildhet, oro, ångest, ångslan och kroppsligt illamående. Det är möjligt att du även upplever ilska och skuld-känslor. I sådana här situationer är det vanligt att känslorna upplevs som irrationella och främmande för en själv. Det är viktigt att prata med andra om det som man känner, både med vänner och hemma. Det är vanligt att man känner ett behov av att prata om och om igen om sina känslor och om det man upplevt.

I skolan kan du söka stöd av skolkuratoren (namn), skolpsykologen (namn), skolans hälsovårdare (namn) eller någon lärare som du har förtroende för.

Ifall du vill tala om det skedda eller om du har frågor så kan du kontakta (namn) tfn. XXXX.

Rektorn/läraren

13.4 När en lärare har dött

Korsholm X.X.20XX

Bästa vårdnadshavare

Ert barn har i dag till sin sorg fått höra att hans/hennes lärare XXX har dött. Detta berör oss alla men speciellt ert barn. Vi kommer att prata om det som hänt i klassen under de kommande dagarna och ordnar i skolan (datum) kl. XX en kort minnesstund dit också ni föräldrar är välkomna. Det är ytterst viktigt för ert barn att det som hänt behandlas öppet hemma.

Tveka inte att ta kontakt med skolans rektor om ni behöver mera information eller hjälp.

Rektorn

14 Modell för minnesstund

- Gemensam samling fysisk eller digital för hela skolan
- Inledningsord av rektor/lärare
- Präst håller "minnesstund"- tal och tyst minut
- Tända ljus och visa foto

Efter minnesstunden möjlighet för eleverna att ställa frågor och diskutera i den egna klassen. Då kan man bättre anpassa diskussionen enligt ålder och hur berörda elever är av det som hänt.

Viktigt med info till hemmen om vad som gjorts i skolan och vilken hjälp som finns att få ifall elever behöver mera stöd. Med fördel kan man även informera om olika sorgereaktioner (se avsnittet om sorgereaktioner) och att sorgprocessen tar olika lång tid. Alla sorgereaktioner är tillåtna och vikten av att stötta varandra.

Minnesrum där eleverna kan skriva i minnesbok under en tid efter händelsen.

KORSHOLM
MUSTASAARI

SKOLANS NAMN

ADRESS

I NÖDSITUATION RING 112

- Berätta vad som har hänt
- Berätta exakt adress och kommun
- Följ givna instruktioner
- Avsluta samtalet först när du får tillstånd
- Leda räddningsmanskaper till platsen

VID BRAND

- **RÄDDA**
  - **VARNA ANDRA**
  - **RING 112**
  - **SLÄCKA**
  - **BEGRÄNSA** branden genom att stänga fönster och dörrar
  - **LEDA brandkåren till platsen**
  - **GÅ till samlingspunkten**
  - **GE första hjälp**
  - **AVLÄGSNA DIG INTE** från samlingsplatsen förrän myndigheten ger tillstånd till det
- Läraren som är ansvarig för gruppen kontrollerar att alla kunnat ta sig till samlingsplatsen.

MEDDELA OM NÅGON SAKNAS!

VID FARO- OCH HOTSITUATIONER

- Sök dig inomhus och stanna där
- Stäng dörrar, fönster och ventilation
- Sätt på TV/radio:
"VARNINGSMEDDELANDE"
- Lås dörrarna!
- Undvik att använda telefonen i onödan
- Följ personalens/myndighetens anvisningar
- Polisen meddelar när faran är över!

MEDDELA KOMMUNENS KRISGRUPP

Tfn 044 727 7333

Utöver denna anvisning skall du också ta del av Krisplanen för grundskolorna och gymnasiet i Korsholm.